

Päivitetty 26.1.2021

Toimintamalli aikuisen epäasialliseen käytökseen puuttumiseksi lasta tai nuorta kohtaan

Toimintamallin tarkoituksena on turvata lapsen ja nuoren oikeudet ja turvallisuus, mutta myös työntekijän oikeusturva. Toimintamalli on tarkoitettu yleisesti tiedoksi kaikille sivistystoimen työntekijöille, lapsille ja nuorille sekä heidän huoltajilleen.

1. Säädökset, joihin toimintamalli perustuu

Lain lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä 14.6.2002/504 tarkoituksena on suojella alaikäisten henkilökohtaista koskemattomuutta ja edistää heidän henkilökohtaista turvallisuuttaan. Laissa säädetään menettelystä, jolla alaikäisten kanssa työskentelemään valittavien henkilöiden rikostaustaa selvitetään. Laki koskee työ- ja virkasuhteessa tehtävää työtä, johon pysyväisluontoisesti ja olennaisesti kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa. Työnantajan tulee pyytää henkilöltä nähtäväksi **rikosrekisterilain (770/1993) 6 §:n** 2 momentissa tarkoitettu ote rikosrekisteristä, kun henkilö ensi kerran otetaan tai nimitetään sellaiseen työ- tai virkasuhteeseen, johon kuuluu edellä mainittuja tehtäviä taikka annettaessa henkilölle näitä tehtäviä ensi kerran.

Perusopetuslain 29 §:n mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.

Perusopetuslain 36 §:ssä kuvataan se, miten aikuisen tulee toimia seuraavissa tilanteissa:

- häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen
- oikeus ottaa esineitä tai aineita haltuun
- oikeus tarkastaa oppilaan tavarat

Varhaiskasvatuslain 2 a §:n mukaan varhaiskasvatuksen tulee turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä.

Varhaiskasvatuslain 7 b §:n mukaan lapsen varhaiskasvatusta suunniteltaessa, toteutettaessa ja arvioitaessa lapsen mielipide ja toivomukset on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksensä edellyttämällä tavalla.

Lastensuojelulain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Lasten ja nuorten kasvuoloja ja hyvinvoinnin tilaa kunnassa kuvataan erikseen laadittavassa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa.

Kunnan varhaiskasvatussuunnitelma ja perusopetuksen opetussuunnitelma ohjaavat päivittäistä toimintaa. Perusopetuksessa on osana opetussuunnitelmaa laadittu suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelmassa otetaan huomioon sekä oppilaiden keskinäiset että oppilaiden ja aikuisten väliset vuorovaikutussuhteet. Tämä toimintamalli täydentää laadittua suunnitelmaa oppilaiden ja aikuisten välisten vuorovaikutussuhteiden osalta.

2. Aikuisen vastuu hoito-, kasvatus-, opetus- ja ohjaustilanteissa

Kaikissa hoito-, kasvatus-, opetus- ja ohjaustilanteissa on erikseen mietittävä, millainen aikuisen toiminta on sopivaa lapsen ikään ja kehitystasoon nähden. Esimerkiksi seuraavissa tilanteissa on tärkeää arvioida menettelytapa, jotta toimitaan turvallisesti sekä lasta ja nuorta kunnioittavasti

- sanallinen ja sanaton viestintä
 - kriittisen palautteen antaminen
 -
- fyysinen koskeminen
 - esim. fyysinen ohjaaminen ulos
 - fyysinen rajoittaminen
 - hoitotilanteet
 - fyysinen kehuminen
 - liikunnan tilanteet (mm. telinevoimistelu)
 - lapsen omaehtoinen sylin tarve

Kokonaan kiellettyä on:

- fyysinen väkivalta
- kiusaaminen ja häirintä
 - toistuva esim. sanallinen
 - henkilökohtaisten viestien lähettäminen lapselle/nuorelle
- seksuaalinen häirintä
- vaitiolovelvollisuuteen liittyvien oppilaiden ja perheiden asioiden kertominen sivullisille tai herjaaminen

3. Puuttumismalli, kun epäillään aikuisen käyttäytyneen epäasiallisesti lasta tai nuorta kohtaan

Ilmoituksen aikuisen epäasiallisesta käyttäytymisestä voi tehdä lapsi tai nuori, huoltaja, työyhteisössä toimiva aikuinen tai henkilö itse. Ilmoitus toimitetaan henkilön esimiehelle. Nimettäviä ilmiantoja ei käsitellä.

Jos jotain tapahtuu, toimitaan seuraavasti:

- 1) Esimies kutsuu työntekijän keskusteluun, jossa on tarkoitus saada tapahtumasta tarkka tilannekuva. Tilannekuva kirjataan ja tarvittaessa pyydetään lisätietoa myös muilta tapahtumapaikalla olleilta.
- 2) Ilmoitus vanhemmille, jotka kutsutaan keskusteluun
- 3) Keskustelu
 - a) **lievä tilanne**

Tavoitteena käydä heti tapahtumapäivänä siten, että läsnä on esimies, työntekijä, huoltajat. Lapsen iästä ja kehitystasosta riippuen paikalle kutsutaan myös hänet. Pidetään pöytäkirjaa.

Jos tilanne ei ratkea, pyydetään kirjallinen selonteko huoltajilta ja työntekijältä. Esimiehen linjaus tilanteesta.

b) vakava tilanne

Pyydetään tapahtumasta kirjallinen näyttö ja työntekijältä vastine. Järjestetään keskustelu, jossa on paikalla esimies ja huoltaja. Lapsen iästä ja kehitystasosta riippuen paikalle kutsutaan myös hänet. Pidetään pöytäkirjaa. Kummallakin osapuolella on mahdollisuus pyytää keskusteluun tarvittava asiantuntija tai tukihenkilö.

Esimies harkitsee mahdollisia toimenpiteitä, kuten varoitus/pidätys virasta selvityksen/tutkinnan ajaksi.

Liite: Lomake kiinnipitotilanteista/fyysisestä puuttumisesta liitteenä

Kirjaaminen, ilmoitus huoltajalle. (Valmisteilla)